

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**Анотований
інформаційно-бібліографічний
показчик статей
з періодичних видань
ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ**

Чернігівський національний технологічний університет

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**Анотований
інформаційно-бібліографічний
показчик статей
з періодичних видань
Право. Юридичні науки
(I квартал)**

Чернігів, 2018

УДК 016:34(05)
ББК 91.9:67
А69

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Наукової бібліотеки Чернігівського національного технологічного університету
Протокол № 04/18 від 16.14.2018.р.

Рецензент:

Мороз Н. В., Директор Наукової бібліотеки Чернігівського національного технологічного університету

Анотований інформаційно-бібліографічний покажчик статей з періодичних видань. Право. Юридичні науки (I квартал) / уклад. Т. А. Сіденко. – Чернігів : Наукова бібліотека ЧНТУ, 2018. – 18 с.

Інформаційно-бібліографічний покажчик містить частково анотований огляд статей з періодичних видань, які бібліотека отримала за січень, лютий, березень 2018 року.

Добір матеріалу завершено 16.04.2018 р. Опис здійснено мовою оригіналу відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Слова і словосполучення скорочені відповідно до ДСТУ 3582-97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі», ГОСТ 7.12-93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила» и ГОСТ 7.11-2004 (ИСО 832:1994) «Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках».

Покажчик призначений для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, хто цікавиться періодичною пресою.

Покажчик випускається електронною вигляді. З покажчиком можна ознайомитись в Електронному архіві IRChNUT Чернігівського національного технологічного університету та на сайті бібліотеки.

ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Право України : юрид. журн. / Нац. акад. право-вих наук України, Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. ун-т "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". – Київ : Ред. журн. "Право України", 1922. – Виходить щомісяця.

Право України. – 2018. – № 1.

Святоцький, Олександр. Подальша інтеграція журналу "Право України" у світовий науковий простір / О. Святоцький, Р. Стефанчук // Право України. – 2018. – № 1. – С. 16-17.

Харитонов, Євген. Сутність ІТ-права : пошук парадигми / Є. Харитонов, О. Харитонova // Право України. – 2018. – № 1. – С. 18-29.

У статті доведено, що спроби кваліфікувати комплексне правове регулювання відносин інформаційного суспільства як сукупності норм – нової галузі права, некоректні, оскільки, з позицій нормативістського праворозуміння, ІТ-права, Інтернет-права, інформаційного права тощо як галузей права не існує. Натомість пропонується розглядати ІТ-право як концепт – сукупність уявлень, понять, знань, асоціацій, що виникають у зв'язку з правовим впорядкуванням суспільних відносин, пов'язаних зі створенням і використанням інформаційних технологій. Таким чином, оптимальною методологічною основою визначення сутності ІТ-права є розгляд його як концепту, що має певне "нормативне наповнення". Такий підхід позбавляє необхідності оцінювати ІТ-право як систему правових норм, що утворюють галузь права, відповідні правові інститути тощо. При цьому доцільним убачається розуміння концепту "ІТ-право" у широкому, вузькому та спеціальному значеннях із відповідним структуруванням.

Стефанчук, Руслан. Інформаційні технології та право : GUO VADIS / Р. Стефанчук // Право України. – 2018. – № 1. – С. 30-50.

Мета статті полягає у здійсненні первинного аналізу стану готовності вітчизняної правової системи до змін соціальних відносин, що відбуваються у результаті бурхливого розвитку ІТ, а також прогностичному визначенні основних сфер спільного життя, які мають бути максимально підготовлені до напрацювання та

впровадження нових правових механізмів. Стан нормативно-правового забезпечення сфери ІТ в Україні має початковий рівень, який надає можливість лише доганяти розвинуті правові порядки, а не відігравати роль лідера. На сьогодні немає навіть натяків на формування єдиного, концептуально нового, системного, всеохоплюючого правового механізму, за допомогою якого можна було б комплексно забезпечити динаміку суспільних відносин, спричинену бурхливим розвитком сфери ІТ. Ані науковці-правники, ані законотворці не готові до формування правової політики в цій сфері, визначення меж та умов комплексного нормативно-правового регулювання застосування сучасних інноваційних підходів, методологій і технологій, зокрема й Blockchain, Інтернету речей, хмарної інфраструктури, Mobile ID, sharing economy, просування методики опрацювання даних великих обсягів (Big Data), визначення правової природи криптовалюти, процесу майнінгу, смарт-контрактів, токенів, ICO тощо. Розвиток ІТ, як і подальша інтеграція Інтернету в суспільне життя, є неминучими й не залежатимуть від бажань держави. Питання полягатиме в готовності права запропонувати цим змінам сучасний, системний та адекватний підхід для того, щоб забезпечити належне регулювання цієї сфери з метою використання її на благо суспільства загалом та окремих осіб зокрема. На сьогодні перспективним убачається формування правової політики, спрямованої на процеси цифровізації людини та суспільних відносин. Основою такого процесу могла б стати технологія блокчейну, застосування якої сприятиме забезпеченню прозорості, ефективності, пришвидшенню процесів у більшості сфер життєдіяльності людини.

Сімсон, Ольга. ІТ-право з позицій теорії та практики, підходи до визначення і викладання / О. Сімсон // Право України. – 2018. – № 1. – С. 51-62.

Мета статті полягає в аналізі сучасних підходів до визначення ІТ-права в українському та міжнародному вимірах, їх узагальненні для формування можливого розуміння права інформаційних технологій у процесі викладання та здійснення наукових досліджень. Сформульовано три підходи до визначення ІТ-права, а також його бачення як одного з найбільш перспективних напрямів розвитку сучасної юриспруденції та спеціальної підготовки конкурентоздатних юристів покоління Legal Tech. З'ясовано його місце у системі права і співвідношення з інформаційним та цифровим правом. У результаті проведеного дослідження

доведено, що ІТ-право претендує на те, щоб стати самостійною галуззю права із притаманним їй предметом, методологією, об'єктно-суб'єктним складом і принципами регулювання. Виокремлено специфічні ознаки ІТ-права нової епохи та перспективи розвитку його окремих інститутів на найближче майбутнє як в Україні, так і поза її межами.

Кохановська, Олена. Проблеми реалізації інформаційних прав в Україні (приватноправовий аспект) / О. Кохановська // Право України. – 2018. – № 1. – С. 63-71.

Метою статті є аналіз сформованих у доктрині цивільного права з урахуванням законодавчих і практичних аспектів підходів до розуміння принципів, форм та способів реалізації цивільних прав для вироблення цілісного уявлення про особливості реалізації специфічних правомочностей суб'єктів інформаційних відносин у цивільному праві, їх форм і способів, а також викладення власного бачення щодо цілей і найбільш ефективних із приватноправових позицій способів реалізації інформаційних прав в Україні. Встановлено, що вітчизняна цивільно-правова доктрина виробила на сьогодні загальну теорію реалізації цивільних прав, а також ґрунтовну і всеохоплюючу теорію інформаційних цивільних відносин. Однак цивільно-правові аспекти реалізації інформаційних прав, зокрема принципи, форми і способи їх реалізації, потребують подальшого дослідження. З'ясовано, що в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства важливо не лише закріплення норм інформаційного законодавства, а й їх дотримання, виконання, використання, а також застосування. Автор доходить висновку, що приватне право відповідно до притаманного йому диспозитивного методу регулювання суспільних відносин надає суб'єкту у сфері інформаційних цивільних правовідносин право самостійного вибору цілей, а також способів і засобів реалізації інформаційних прав. Основними під час реалізації інформаційного цивільного права є прості (дотримання, виконання, використання) і складні (застосування) форми реалізації права. Інформаційне цивільне право реалізується за допомогою комплексу правомочностей суб'єкта інформаційних відносин, основними серед яких є право створювати, виробляти, шукати, збирати, ознайомлюватися, одержувати (отримувати), фіксувати, знати, передавати, використовувати, поширювати (розповсюджувати), зберігати, охороняти і захищати інформацію тощо.

Кодинець, Анатолій. Засади цивільно-правового регулювання інформаційних зобов'язань : проблеми теорії та практики / А. Кодинець // Право України. – 2018. – № 1. – С. 72-80.

Метою статті є аналіз (із позиції юридичної доктрини) ознак інформаційних зобов'язань, визначення концепції цивільно-правового регулювання інформаційних відносин, тенденцій і перспектив правового регулювання інформаційних зобов'язань у законодавстві України. Наведено тлумачення категорії “інформаційне зобов'язання” як цивільного правовідношення, в якому одна сторона (кредитор) має право вимагати від іншої сторони (боржника) надання чи передання майнових прав на інформацію або утримання від вчинення дій щодо надання чи передання таких прав іншим особам, а боржник зобов'язаний виконати вимоги кредитора. Автор дійшов висновку, що інформаційні зобов'язання мають договірну природу, вони виникають, змінюються та припиняються на підставі договору. Інформація як результат інтелектуальної діяльності людини може існувати і як самостійний об'єкт, і у формі результатів творчої діяльності, що охороняються системою права інтелектуальної власності. Концепція інформації як результату інтелектуальної діяльності дає змогу оцінити через призму інформаційних відносин систему інтелектуальної власності й одночасно надає можливість поширити на інформаційні відносини приватноправового характеру, система регулювання яких тільки формується у вітчизняному законодавстві, окремі положення законодавства про інтелектуальну власність.

Яворська, Олександра. Охорона авторських і суміжних прав у разі їх порушення з використанням мережі Інтернет / О. Яворська // Право України. – 2018. – № 1. – С. 81-90.

Метою статті є характеристика позасудового порядку припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав із використанням мережі Інтернет, обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання таких відносин. З'ясовано, що внесені до Закону України “Про авторське право і суміжні права” зміни та доповнення покликані сприяти ефективній правовій охороні авторських і (або) суміжних прав, порушення яких відбулося з використанням мережі Інтернет. Обґрунтовано, що, безумовно, позитивними моментами таких нововведень є визначення суб'єктів, до яких може бути звернено вимогу у формі заяви про усунення порушень, чітка регламентація як змісту власне заяви, так і дій та

строків її розгляду. Зроблено висновок, що розгляд заяв про усунення порушень авторських і (або) суміжних прав із використанням мережі Інтернет, звернених до власників веб-сайтів (веб-сторінок), постачальників послуг хостингу, не може слугувати передумовою звернення за захистом безпосередньо до суду. Законодавче закріплення необхідної участі адвоката у поданні заяви власнику веб-сайту (веб-сторінки), постачальнику послуг хостингу про усунення порушень, вчинених із використанням мережі Інтернет, убачається необґрунтованим обмеженням права особи на захист. Ефективному захисту порушених прав не сприятиме зайва формалізація вимог щодо змісту, форми подання заяви та деяких процедурних моментів їх розгляду.

Венедіктова, Ірина. Авторське право на елементи літературного твору у комп'ютерній відеоігрі / І. Венедіктова // Право України. – 2018. – № 1. – С. 91-102.

Комп'ютерна відеогра є складним твором, істотними елементами якого будуть ті, що належать саме до літературних творів: сюжет і персонаж. Розуміння відеоігор не може зводитись лише до розуміння їх як комп'ютерних програм – об'єктів авторського права (вихідний та об'єктний коди, які є охоронюваними з точки зору права). Мета статті полягає в науковому обґрунтуванні авторсько-правової охорони літературного твору, який покладено в основу комп'ютерної відеоігри, крізь такі істотні елементи, як сюжет і персонаж. Комп'ютерна відеогра містить певні елементи літературного твору, що надає можливість адаптувати її сценарій для створення сценарію кінофільму чи роману або, навпаки, адаптувати сценарії фільмів та літературних творів для створення комп'ютерних відеоігор. Для авторсько-правової охорони важливо виділити кожен елемент відеоігри з метою його аналізу на предмет відповідності критеріям охороноздатності. Таким чином, в основу більшості комп'ютерних відеоігор покладено літературний твір – сценарій. Персонаж комп'ютерної гри водночас є частиною літературного твору. Поширеним явищем убачається створення на основі комп'ютерних ігор похідних творів, здебільшого кіно-та мультиплікаційних фільмів, що передбачає передання майнових прав на використання сценаріїв, на персонажів комп'ютер них відеоігор.

Тарасенко, Леонід. Інтернет-сайт як об'єкт ІТ-права / Л. Тарасенко // Право України. – 2018. – № 1. – С. 103-113.

Метою статті є характеристика Інтернет-сайту як об'єкта ІТ-права та права інтелектуальної власності, з'ясування його правового режиму, характеристика ознак Інтернет-сайту, а також викладення власного бачення щодо вдосконалення правового регулювання цих відносин. З'ясовано, що веб-сайт як об'єкт ІТ-права не існує поза межами Інтернету. Встановлено, що за змістом веб-сайт є сукупністю даних, електронної (цифрової) інформації та інших об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, а всі інформаційні матеріали Інтернет-сайту пов'язані між собою та структуровані у межах адреси веб-сайту і (або) облікового запису власника цього веб-сайту, доступ до веб-сайту здійснюється через адресу мережі Інтернет (доменне ім'я, запис про каталоги чи виклики і (або) числової адреси за Інтернет-протоколом). Автор доходить висновку, що Інтернет-сайт – складний об'єкт ІТ-права та права інтелектуальної власності, оскільки: містить програмні засоби (відповідні комп'ютерні програми, завдяки яким веб-сайт функціонує), має інформаційне наповнення (тексти, зображення тощо) й унікальне доменне ім'я (яке зазвичай відображає знак для товарів і послуг, комерційне найменування або ім'я фізичної особи), інформація, що міститься на веб-сайті, зберігається на віддаленому комп'ютері (хостингу), а доступ до нього можливий із будь-якого комп'ютера (чи іншого пристрою), підключеного до мережі Інтернет, завдяки використанню відповідного програмного забезпечення (публічний доступ будь-якої особи).

Селіванов, Максим. Електронний суд : ІТ-технології в судовому процесі як спосіб покращення прогнозованості судових рішень / М. Селіванов // Право України. – 2018. – № 1. – С. 114-122.

Метою статті є виявлення та обґрунтування напрямів і підходів до введення у судові процедури машинних (обчислювальних) алгоритмів, висвітлення можливостей ІТ-технологій у судовому процесі як способу покращення прогнозованості судових рішень, а також наведення окремих випадків із практики застосування ІТ-технологій у судовому процесі. На прикладі процесуальної дії – порушення провадження в справі, встановлено, що у сучасний період застосування ІТ-системи дає змогу скоротити кількість процесуальних помилок, пов'язаних із неуважністю, та зводить нанівець такий спосіб зловживання процесуальним правом, як вільне подання позовів із метою обрати “потрібного” суддю. Обґрунтовано необхідність зміни підходів до вирішення справи

судом. Згідно з принципами змагальності та диспозитивності суд має розглядати справу в межах заявлених сторонами вимог, обраної ними норми права та на підставі наданих сторонами доказів. Це надасть можливість суттєво спростити алгоритмізацію, адже визначеності набудуть не тільки фактичні обставини (менша посилка), а й норма права (більша посилка). Таким чином, за допомогою сучасних ІТ-технологій суттєво можна покращити прогнозованість судових рішень, що вплине на їх надійність, допомогти судді в судовому процесі, зменшити навантаження на окремого суддю та знизити рівень ризиків суддівських помилок.

Радутний, Олександр. Суб'єктність штучного інтелекту у кримінальному праві / О. Радутний // Право України. – 2018. – № 1. – С. 123-136.

Мета статті полягає в дослідженні ознак штучного інтелекту в контексті кримінального права і відповідної йому доктрини, що є перспективним для вказаної галузі та сприятиме налагодженню і розвитку системних зв'язків в інших суміжних напрямках, реагуючи своєчасно на упередження суспільно небезпечним викликам сьогодення та майбутнього. Наділення штучного інтелекту статусом “електронна особа (особистість)” як суб'єкта правовідносин не повинно зустріти несприйняття у сфері правової доктрини та на законодавчому рівні, так само, як це стабілізувалося щодо юридичних осіб. Тому доволі прогнозованою вбачається поява в КК України розділу за номером XIV-2 з умовною назвою “Заходи кримінально-правового характеру щодо електронних осіб (особистостей)”. Ознаками штучного інтелекту як суб'єкта злочину *de lege ferenda* можуть бути: 1) електронна особа (особистість); 2) здатність у момент вчинення злочину усвідомлювати свої дії (або бездіяльність) і керувати ними. Разом із тим, визнання штучного інтелекту суб'єктом кримінально-правових відносин і суб'єктом злочину може бути доцільним та обґрунтованим лише за умови виваженого аналізу пропозицій щодо повного перероблення всієї системи, їх узгодження на рівні галузевих і міжгалузевих зв'язків у нерозривній єдності з основоположними конституційними принципами та міжнародними зобов'язаннями України. Важливим напрямом є завдання захисту прав потерпілого, який використовує імплантати на базі штучного інтелекту, та протидія злочинній діяльності осіб, які можуть бути більш суспільно небезпечними через використання аналогічних імплантатів на базі сучасних технологій.

Жилінкова, Олена. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності у сфері інформаційних технологій / О. Жилінкова // *Право України*– 2018. – № 1. – С. 137-145.

Мета статті полягає у: проведенні теоретичного аналізу договорів щодо розпоряджання правами інтелектуальної власності у сфері ІТ; розгляді двох груп договорів, за допомогою яких здійснюється регулювання відносин у сфері ІТ, до першої з них належать договори про створення та використання комп'ютерних програм, до другої – договори, пов'язані з нерозголошенням комерційної таємниці як різновиду конфіденційної інформації. На відповідних прикладах із законодавства та практики США показано необхідність впровадження у законодавство України основних правових тенденцій і традицій в економічно розвинутих країнах. Проаналізовано внутрішнє законодавство України та міжнародні нормативно-правові акти, за допомогою яких здійснюється регулювання договірних відносин у сфері ІТ. Автор доходить висновку про необхідність визнання адаптації законодавства та практики України до встановлених в економічно розвинутих державах традицій договірного регулювання відносин у вказаній сфері шляхом: спрощення договірних механізмів, що застосовуються в процесі документальної фіксації змісту правовідносин; ґрунтовного вивчення комерційної таємниці, умов захисту та договірне використання якої є вирішальним фактором економічного розвитку в сфері ІТ.

Бачинський, Тарас. Аналіз юридичних ризиків господарської діяльності ІТ-компаній у Львові / Т. Бачинський // *Право України*. – 2018. – № 1. – С. 146-153.

Мета статті полягає у вивченні ризиків, із якими стикаються суб'єкти господарювання міста Львова у галузі ІТ, та визначенні шляхів уникнення таких ризиків. За результатами проведеного дослідження автором запропоновано власну дефініцію поняття юридичного ризику у сфері господарювання. Визначено, що основними ризиками, з якими стикаються суб'єкти господарювання, є ризики, пов'язані з контрольно-наглядовою діяльністю державних органів, ризики, що виникають із правовідносин з персоналом, та ризики появи заборгованості за виконані послуги. Запобігання будь-якому з ризиків, що виникають під час ведення бізнесу у галузі ІТ, є цілком реальним завдяки таким заходам: 1) постійна роз'яснювальна робота з персоналом; 2) укладення договорів про

нерозголошення конфіденційної інформації та про неконкуренцію; 3) грамотне складання цивільно-правових договорів із підрядниками.

Мартинюк, Роман. Змішана республіка - напівпрезидентська форма правління / Р. Мартинюк // Право України. – 2018. – № 1. – С. 172-183.

Метою статті є аргументувати наукову некоректність використання терміна “напівпрезидентська республіка” для позначення змішаної республіканської форми правління. Притаманні змішаній республіці елементи парламентаризму дають підстави вважати, що у своїх загальних рисах організація державної влади в цій формі правління багато в чому тотожна організації державної влади в парламентарній республіці. Найважливішими рисами парламентаризму в змішаній республіці є конституційно встановлені обмеження засобів впливу президента на організацію та діяльність виконавчої влади, парламентський спосіб формування уряду, його парламентська відповідальність, інститут контрасигнатури. Загалом співвідношення елементів президенціалізму і парламентаризму в змішаній республіці здатне як зумовити її тяжіння до однієї з двох класичних республіканських форм правління, так і залишити її на однаковій “відстані” від них. З огляду на конститутивні ознаки змішаної республіканської форми правління, обґрунтовано вважати, що “напівпрезидентська республіка” – термін не надто вдалий для відображення сутності того, що ним позначається. Він більш придатний для позначення особливої перехідної президенціалізованої республіканської форми правління, яка у формально-правовому сенсі поєднує ознаки змішаної і президентської республік, однак функціонально зближується з останньою. Така перехідна форма правління, поширена серед держав пострадянського простору, у яких часто простежується досить еkleктичне поєднання елементів президентської і змішаної республік, є справді напівпрезидентською республікою. Вона не змішана республіка, оскільки не має необхідного набору її юридичних ознак; і не президентська форма правління, оскільки містить окремі елементи змішаної республіки і не встановлює “жорсткого” поділу влади.

Мота, Андрій. Адміністративно-правовий механізм ідентифікації нелегальних мігрантів, які виявляються органами державної прикордонної служби України / А. Мота // Право України. – 2018. – № 1. – С. 184-195.

Мета статті полягає у встановленні призначення, юридичної природи та особливостей правової регламентації ідентифікації нелегальних мігрантів, які виявляються органами Державної прикордонної служби України, а також визначення їх повноважень у процесі охорони державного кордону і контролю в'їзду в Україну, виїзду з України іноземців та осіб без громадянства. У статті використано результати опитування анкетованих у 2017 р. військовослужбовців і працівників Державної прикордонної служби України щодо способів, які слід застосовувати для ідентифікації іноземців та осіб без громадянства. Залежно від завдань, які виконують підрозділи охорони державного кордону, аналізуються види ідентифікаційних процедур. Розрізняється ідентифікація під час прикордонного контролю та для забезпечення примусового видворення (реадмісії) за межі України. Встановлено, що в законодавстві зазначаються такі ідентифікаційні способи, як перевірка документів та запити до дипломатичних представництв або консульських установ. Персонал органів та підрозділів охорони державного кордону розглядає нерегламентовані засоби ідентифікації (моніторинг інтернет-ресурсів, психологічне спостереження, робота з діаспорами на території країни, соціокультурне порівняння) як додаткову можливість з'ясувати окремі відомості про нелегального мігранта. Запропоновано характеризувати ідентифікацію нелегальних мігрантів як адміністративно-правовий механізм, що дає можливість комплексно врахувати всі аспекти такої правоохоронної діяльності. Удосконалення цього механізму передбачається через збільшення засобів ідентифікації та регламентацію повноважень щодо її здійснення. Перспективи застосування ідентифікаційних методів пов'язані з необхідністю попередити в'їзд на територію України небажаних осіб. Набуватиме поширення біометрична фіксація та її використання в поєднанні з традиційними способами прикордонного контролю.

Дроздов, Олександр. Кримінальне провадження за нововиявленими або виключними обставинами : нові виміри за європейськими стандартами / О. Дроздов // Право України. – 2018. – № 1. – С. 196-213.

Метою статті є надання загальнотеоретичної характеристики правової природи провадження за нововиявленими або виключними обставинами у кримінальному судочинстві крізь призму європейських стандартів у галузі прав людини. Стаття є одним із

перших загальнотеоретичних досліджень оновленого кримінального процесуального законодавства України, що регулює провадження за нововиявленими або виключними обставинами, в якому з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки кримінального процесу, крізь призму європейських стандартів надано характеристику окремих сутнісних рис означеного провадження. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами відносять до екстраординарних через те, що перегляд судових рішень вимагає дотримання принципу *res judicata*. Із метою дотримання принципу *res judicata* правом подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами судового рішення суду будь-якої інстанції, яке набрало законної сили, вбачається за доцільне наділити лише сторін кримінального провадження, а також потерпілого, його представника та законного представника і представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Цивільний позивач, його представник і законний представник, цивільний відповідач та його представник мають бути наділені правом подати зазначену заяву лише у частині, що стосується вирішення цивільного позову. Наголошується, що належна правова процедура повинна бути встановлена кримінальним процесуальним законом. Про неї можна вести мову за наявності належної якості законів та судової практики (міжнародна й національна) або ж недоліки неналежного рівня якості законів, так би мовити, виправляються якісною судовою практикою. І навпаки, про відсутність належної правової процедури свідчить відсутність належної якості законів та судової практики або коли положення якісних законів не забезпечено єдністю та послідовністю судової практики. У Кримінальному процесуальному кодексі України для Великої Палати Верховного Суду як органу, який покликаний забезпечувати однакове застосування судами норм права, необхідно встановити належну правову процедуру перегляду за нововиявленими та виключними обставинами остаточних судових рішень, що ухвалені під час досудового розслідування та які набрали законної сили в порядку провадження. Задля запобігання ризику порушення принципу *non bis in idem*, законодавець має включити до цієї процедури низку обмежень не лише за колом обставин, а й за колом вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами тощо.

Денисов, Володимир. Наднаціональність як правова реальність міжнародної інтеграції / В. Денисов, Л. Фалалєєва // Право України. – 2018. – № 1. – С. 214-231.

Метою статті є висвітлення критеріїв кваліфікації наднаціональності як правової реальності, що супроводжує міжнародну інтеграцію, розкриття тенденцій її розвитку як чинника і прояву інтеграційних процесів. Значну увагу приділено особливостям наднаціонального механізму, здатного діяти, не заручаючись згодою держав-членів інтеграційного об'єднання у кожному окремому випадку. Наголошено, що поява терміна “наднаціональність” передувала її становленню на практиці. Більшість учених пов'язують її виникнення із європейською інтеграцією, вважаючи, що цей неологізм запроваджено у науковий обіг завдяки федералістському напрямку європейської політико-правової думки, який є її концептуальною основою. Зазначено, що на відміну від участі держав у міжнародних організаціях, членство в інтеграційних об'єднаннях, зокрема в Європейському Союзі, зумовлює обмеження державами своїх суверенних прав, частину з яких вони йому передають. При цьому таке передання не може трактуватись як їхня втрата або втрата своєї суверенної ідентифікації, адже лише держава є носієм суверенітету. Йдеться про добровільне передання певних елементів внутрішньої компетенції держави та одночасну дію на її території національної і наднаціональної юрисдикцій, співвідношення яких визначається обсягом предметних/юрисдикційних повноважень наднаціональних інституцій, необхідних для регулювання, а на його основі – управління конкретними сферами діяльності. Зроблено висновки, що найбільш промовистим прикладом є обсяг і реалізація наднаціональної компетенції ЄС як головного архітектора наднаціональних механізмів, діяльність якого охоплює практично всі сфери, притаманні державі. Наголошено на тому, що в ЄС тісно переплелися елементи національного, міждержавного і наднаціонального регулювання, вказуючи на його самобутні унікальні особливості, що включають гнучкість підходів до застосування наднаціональності як практичного інструменту розвитку інтеграції. Запропоновано авторське визначення наднаціональності як політико-правової концепції передання державами на договірній основі інтеграційному об'єднанню частини суверенних прав, а також наділення його компетенцією щодо їхньої реалізації та прийняття у межах цієї компетенції обов'язкових рішень не лише для держав-членів, а й, в окремих випадках, для фізичних і юридичних осіб, які перебувають під їхньою юрисдикцією. Встановлено, що наднаціональним інституціям ЄС передані для регулювання не власне матеріальні сфери, а лише певні їх складові

з відповідним обсягом повноважень і саме від них залежить, наскільки активно та ефективно ЄС скористається наданими йому можливостями, що може стати предметом подальших наукових розвідок.

Буяджи, Ганна. Багатоюрисдикційні, міжнародні та офшорні трасти. Проблемні питання співвідношення понять / Г. Буяджи // Право України. – 2018. – № 1. – С. 232-250.

Метою статті є дослідити поняття й особливості багатоюрисдикційних, міжнародних та офшорних трастів і визначити співвідношення між ними. У статті досліджено поняття багатоюрисдикційних, міжнародних та офшорних трастів, запропоновано власне визначення цих термінів і співвідношення між ними. На основі порівняльного аналізу законодавства різних країн визначено характерні риси міжнародних трастів, які принципово відрізняють їх від інших видів трастів. Крім того, проаналізовано положення Переліку юрисдикцій, які не діють узгоджено для [досягнення] податкових цілей, виданого Радою Європейського Союзу у 2017 р., у якому вперше офіційно визначено, які країни відносяться до “чорного” та “сірого” списку офшорних юрисдикцій. У результаті дослідження автор дійшла таких висновків. Поняття “багатоюрисдикційний траст” (або міжнародний траст у широкому значенні) є найбільш загальним та по суті означає траст, у якому наявний іноземний елемент. Поняття міжнародного трасту у вузькому значенні означає траст, створений відповідно до законодавства конкретної країни, у якому як мінімум один довірчий власник є резидентом цієї країни, тоді як установник та бенефіціар є резидентами іншої країни. Офшорним трастом є міжнародний траст, створений в юрисдикції, яка не відповідає міжнародним стандартам у сфері податкової політики та відкритості інформації в частині ведення бізнесу, а також офіційно включена до “чорного” та “сірого” списку офшорних країн. Як офшорні, так і міжнародні трасти (у вузькому значенні) є багатоюрисдикційними трастами, оскільки у них наявний іноземний елемент та вони пов’язані з декількома правопорядками. Водночас не всі багатоюрисдикційні трасти будуть міжнародними, а тим паче офшорними трастами.

Голосніченко, Іван. До питання свободи і самоврядування у сфері юридичної освіти та науки в Україні / І. Голосніченко // Право України. – 2018. – № 1. – С. 251-264.

Метою статті є ознайомити юридичну спільноту з основними аспектами досвіду Ради юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ України, її взаємодії з Всеукраїнським з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ, органами виконавчої і судової влади. Обґрунтувати корисність і доцільність урахування досвіду Ради у забезпеченні ефективності реформи юридичної (правничої) освіти й науки в Україні. Основними результатами дослідження є рекомендації для використання під час реформи правничої вищої освіти і наукової діяльності в Україні: у вдосконаленні проекту закону про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії та проекту концепції вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії. Під час реформи доцільно взяти за основу проект Закону № 7147-1, урахувавши доробок законопроекту № 7147 щодо гарантування Стандартом юридичної (правничої) освіти відповідних загальних компетентностей, встановлення обов'язкового мінімуму кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи для освітніх ступенів, обов'язковості навчальних дисциплін правничої клініки, правничої дослідницької лабораторії та імітації судового процесу, механізму первинного і періодичного оцінювання правничих шкіл тощо. У майбутньому законі й урядовій концепції необхідно передбачити залучення до складу Ради також деканів та ректорів правничих шкіл, що мають ліцензований обсяг на підготовку бакалаврів права і керівників правничих наукових установ; визначити таку Раду постійно діючим робочим органом Всеукраїнського з'їзду; окреслити принципи роботи Ради; передбачити територіальну ротацію місць засідань; допустити приватні правничі школи до підготовки правників; додати Раді функції обміну й узагальнення досвіду, вивчення і популяризації кращих практик, адаптації міжнародних стандартів і документів, вивчення і збереження правової спадщини України, сприяння розвитку вітчизняних наукових шкіл, затвердження рекомендацій Міністерству освіти і науки України з усього спектру юридичної освіти й науки, а не тільки їх фінансування, здійснення інших функцій, визначених З'їздом; передбачити, що Міністерство освіти і науки України скликає Всеукраїнський з'їзд у разі, якщо Рада не здійснила цього відповідно до закону, а не навпаки.

Задорожний, Олександр. До питання захисту прав інвесторів у разі розірвання договору купівлі-продажу приватизованого майна / О. Задорожний // Право України. - 2018. - № 1. - С. 265-279.

Автор досліджує стан проблеми через призму міжнародних стандартів захисту прав інвесторів. Зокрема, у статті ґрунтовно проаналізовано практику Європейського суду з прав людини щодо застосування ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Як наслідок, запропоновано внести зміни до ч. 4 ст. 653 Цивільного кодексу України і викласти її в такій редакції: “4. У разі розірвання договору кожна зі сторін зобов’язана повернути другій стороні у натурі все, що вона одержала на виконання цього договору, а в разі неможливості такого повернення, сторони зобов’язані компенсувати одна одній вартість відповідних благ, якщо інше не встановлено договором або законом”. Окрім цього, на думку автора, доцільно змінити ч. 11 ст. 26 проекту Закону України “Про приватизацію державного майна” № 7066, привівши її у відповідність до міжнародних стандартів захисту права власності. Таким чином, із метою захисту прав інвесторів, покращення інвестиційного клімату, запобігання ухваленню Європейським судом з прав людини негативних рішень проти України, а відповідно і втрат державного бюджету, необхідність удосконалення правового регулювання відносин, що виникають у досліджуваній сфері, з урахуванням загальноновизнаних міжнародних стандартів та вимог Конституції України, є очевидною та вкрай необхідною. Запропоновані автором зміни до чинного вітчизняного законодавства дадуть можливість досягти зазначених цілей.

Довгерт, Анатолій. Сучасні інструменти зближення національних доктрин міжнародного приватного права / А. Довгерт // Право України. – 2018. – № 1. – С. 280-284.

Про особливості застосування повороту виконання рішення у цивільній справі // Право України. – 2018. – № 1. – С. 285-286.

Про дотримання принципу стабільності при внесенні змін до будь-яких елементів податків та зборів в Україні // Право України. – 2018. – № 1. – С. 286-287.

Порушення права на свободу та особисту недоторканість через вади нового Кримінального процесуального кодексу України // Право України. – 2018. – № 1. – С. 287-289.

Порушення права на справедливий суд через свавільність рішення вищого національного суду // Право України. – 2018. – № 1. – С. 289.

Порушення права на повагу до житла через проведення обшуку в квартирі за відсутності достатніх законодавчих гарантій // Право України. – 2018. – № 1. – С. 290-291.

Панов, Микола. Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації / М. Панов, І. Зінченко // Право України. – 2018. – № 1. – С. 292-306.

Держипільська, Анна. Всесвітня актуальність правозахисних концепцій Герша Лаутерпахта і Рафала Лемкіна - випускників Львівського університету / А. Держипільська // Право України. – 2018. – № 1. – С. 307-311.

Гончаров, Володимир. Успішне продовження нового циклу львівських круглих столів з праволюдської міждисциплінарної проблематики / В. Гончаров // Право України. – 2018. – № 1. – С. 312-314.

Ювілей академіка Національної академії наук України та Національної академії правових наук України Валентина Мамутова (до 90-річчя від дня народження) // Право України. – 2018. – № 1. – С. 315-317.

Ювілей члена кореспондента Національної академії правових наук України Віктора Дртоміна (до 65-річчя від дня народження) // Право України. – 2018. – № 1. – С. 318-320.

Ювілей члена-кореспондента Національної академії правових наук України Володимира Нагребельного (до 65-річчя від дня народження) // Право України. – 2018. – № 1. – С. 321-324.